

графіті
К Олексій
КОНОНЕНКО
графіті

МЄСНИК

Харків «Фоліо» 2013

*Збіг імен, фактів, подій
з якимисьь дійсними або схожими
є чистий випадок, і не більше того.*

Вовк назустріч — на добро.
Народна прикмета

* * *

Модесту Марсовичу Окуню непогано жилося завжди. Але увесь час десь під ложечкою ворушилося щось паскудне. Ворухнуть ї у голову віддає: не так живеш! Почалося це ще у глибокому дитинстві. Батько Модеста повністю відповідав своєму імені, він дійсно нагадував грізного бога війни. Високий, широкоплечий, похнюплений. До того ж, сутулився й опускав півколом круті плечі. Волосся їжаком і триденна щетина доповнювали картину. Марс інколи коротко розказував охочим, що їхній рід — козацький, що всі чоловіки були вояками, а він захотів, аби син став освіченою мирною людиною, і тому назвав сина високопоетичним іменем Модест. Ще жалівся, що якийсь чиновник, переписуючи документи, викинув у прізвищі передню букву «Г», бо було ж — Гокунь. Так на Запорозжі називали козаків, які сиділи спереду на човнах-чайках і своїми гучними голосами попереджали про наближення до Дніпрових порогів та й про інші небезпеки.

Односельці не могли звикнути до незвичного імені і називали Модеста Модя, а пізніше, коли виріс, — Дмитро Марсович. Їм вселяла повагу його монументальна фігура і кам'яна фізія. А ще те, що менший Окунь був людиною слова і діла, чітко відповідав «ні» або «так». Його не треба було переписи-

тувати, якщо вже сказав «так» — зробить вчасно, а чого не вмів — за те не брався, як би його не умовляли.

До смерті батька був Модя підсобним на бойні. Прошей за роботу не платили, а натурою, тобто продуктами, — завжди. У хаті було все. Вже і сильнішим від батька був синок, та що там — однорічного бичка кулаком завалив. Але батько не випускав його в «основний склад», робив усе сам. Син батькові ніколи не заперечував, якимось лише, коли сильна гроза розчепірила блискавицями темряву, спробував було:

— Батьку, може, не підемо додому... Заночуємо...

Батько блиснув очима — що та блискавиця:

— Скільки живу — ночував удома!

А вже біля самої хати вцілила блискавка в стовп, зигзагом сіпнулася по дротах, обірвався дріт і впав Марсові на плече. Назавжди врзалося в пам'ять: батько з піднятими до неба руками і жахливий гуркіт грому. Як упав батько, як висмикнув його, відчувши електричний розряд, що йде крізь тіло в землю, як ніс додому, — майже не пам'ятав, похорон — теж мов у тумані. Після став мовчазним та похмурим, виконував звичну роботу як робот.

* * *

Якось на Великдень приїхав до рідні однокласник Окуня Сашко Жабов. Приїхав на джипі, чим розбурхав усе село.

Разом із Сашком Модест колись «гриз науку» в районному центрі. У селі лише початкова школа була. Влітку їздили на велосипедах, а взимку надівали кирзові чоботи — для форсу. Години дві пробиралися крізь величезні замети, шлях чималий — майже десять кілометрів. Виходили темним ранком за село, запалювали смолоскипа і вервечкою дибали здобувати науку. Приходили на третій урок, розвішували онучі на бата-

реях, під батареї ставили мокрі кирзаки і, перевзувшись у кеди, ввалювалися в клас. Учителі вважали це майже подвигом, захоплювалися і завищували оцінки, лише фізик називав їх «долбоносівими» і ліпив у щоденники одиниці.

Ніхто із села не жив у шкільному гуртожитку, як більшість хлопців з інших навколишніх сіл. Село взагалі було хоч і маленьким, але норавливим. Нижче гідності було жителям села кому-небудь вклонятися. Тому-то і не знаходили спільної мови місцеві голови і з районним начальством, і з обласним, тому-то і змінювалися голови часто. Змінювалися часто — та все по колу. Пробували було прислати чужака. Ненадовго: не витримав — сам утік. А дівтора дивилася на дорослих, особливо хлопці.

Таким гонористим було село, в якому жив Модест Окунь.

Олександр Жабов у шкільні роки був першим другом. Сам не з боязких, з Модею він був реальною силою в райцентрі. З ними рахувалися. У старших класах, було діло, дорослі мужики з райцентру на танцях у клубі компанією напали — двоє в лікарню потрапили. Окунь місяць потім пояснювальні в райвідділі капітану Молотову писав. Слава богу, обійшлося. Кликали Модеста на секцію боротьби. Прийшов, подивився, зо два рази опинився на килимі, більше не допустив — не підпустив. Кращий борець, важковаговик, був відправлений коротким ударом у глибокий нокдаун, а за кілька секунд туди ж — тренер. Попросили більше не приходити.

Особливо гарною була пара Окунь—Жабов на футбольному полі. Сашко завжди грав попереду, а дружок його, як дуб, стояв у центрі оборони. Пройти Модю було майже неможливо, а паси він видавав, як на блюдечку. Футбольна команда села привозила головам кубок за кубком.

Не сварилися хлопці — ділити було нічого, завжди знаходили спільну мову. У десятому класі частіше пропускали

уроки — сачкували. Виходили ранком, але не в школу, за селом звертали в ліс. По дорозі відомим способом — «на шнурок» — ловили курку і доходили майже до Холодного Яру, за яким починалося Гниле Болото. У визначеному місці закопували здобич у глину, розводили вогонь і запікали. Нічого смачнішого Модя у житті не їв.

У Яр не ходили, місце вважалося недобрим. Говорили старі, що в Холодному Яру багато людей полягло з давніх часів. А дід Башкир, у якого рот не закривався, якось сказав, що всякий, хто пройде Холодний Яр у ніч повного місяця наскрізь до Гнилого Болота, знайде скарб, але потім когонебудь зрадить. Ще дід розповідав, що в Яру багато скарбів у різні часи заховано, але стережуть ті скарби вовкособаки та перевертні. Перевертнів ніхто ніколи не бачив, а вовчевиття, особливо пізньої осені і взимку, іноді в селі було чути. Та й сліди великих лап взимку перетинали шлях, яким пацани пробивалися до школи.

Багато чого оповідав дід Башкир. Особливо коли кликали його пограти в «козла». У «козла» в селі мужики і пацани могли грати годинами. Спочатку Модестові снилися карти, королі його оточували, дами усміхалися крізь павині віяла, шістки відкривалися і закривалися. Потім звук, навчився, грав не гірше за інших, сідав завжди в парі із Сашком або з дідом Башкиром. Дід мухлював у кожній грі, а коли його ловили, клявся, що випадково, і божився, що востаннє. Діда ніколи не проганяли, тому що кращого оповідача в селі не було.

Іноді, коли дід особливо входив у раж, гра сама собою зупинялася й усі з відкритими ротами слухали байки старого Башкира. Його оповідки невідомо яким чином проникали у великий світ — у район, в обласний центр, у столицю. Відтіля поверталися в село на сторінках газет і журналів. Дід

сердився, страшенно лаявся, бризкав слиною, але потім відходив і пишався — ходив із газетою або з журналом і хвалився кожному зустрічному. Одного разу Башкир навіть гроші одержав із районної газети, хоч дорого дідові той гонорар обійшовся!

Дід випивав рідко, та ніколи не відмовляв Марсові, батькові Модеста. Марс за чаркою розповідав Башкиру про своє життя. Брехати не вмів, говорив усе як є. Тому дід знав деякі пікантні подробиці життя-буття Марса. Язик у Башкира розв'язувався миттєво, таємниці беретти він не вмів.

Якось у село приїхав кореспондент районної газети. Не знайшовши нікого у правлінні колгоспу, журналіст побрів на польовий стан. Біля ставочка під вербою продовжував життя дід Башкир. Він за звичкою зачепив незнайомця. Треба сказати, що кореспондент був з породи журналюг, він умить відчув здобич і з задоволенням підсів під верби. Перекурили, розговорилися. У журналіста при собі була пляшечка з коньячком — «спутник пропагандиста». Діду Башкиру коньяк, як то кажуть, пішов, язик розв'язався, він детально розповів про всі місцеві справи, а потім про все підряд. Коли пляшка спорожняла, на хмільного Башкира опускався вечір. Кореспондент пам'ять свою ще не пропив, і через день у районці вийшла стаття власкора про колгоспні справи. Хто хоч коли-небудь чув діда Башкира, міг упевнено сказати, що ним написано.

А далі... Власкор відкрив у газеті рубрику: «Не вигадане — почуте». Воно б і нічого. Але в одному з номерів Марс, а він читав районку від «А» до «Я», прочитав наступну історію:

«Таких зимових днів природа дарує не так багато. Сонячна морозна погода після снігопаду кликала мисливців у степ.

Далеко за селом вони вишикувалися шеренгою і, не поспішаючи, рухалися від лісосмути до лісосмути. Марсові повезло. За весь час підняли трьох зайчиків, два вискочили на нього, і він їх хоробро поклав. «Хлопці! Я виходжу з гри! — крикнув Марс за лісосмугою. — З мене вистачить». Милуючись зимовими пейзажами, він попрямував до села. Залишившись наодинці з природою, Марс майнув у лісосмуту. Живіт підводило з ранку, крутило, смикало — терпіти далі не міг. Скинувши ватяні штани, грубі підштаники і сімейні труси, притиснувши рукою рушницю, мисливець присів під високим ясенем. Звершивши цей подвиг, Марс зібрався було вже вратися у бойовий обладунок. Тільки хотів відставити улюблену рушницю, як прямисінько перед ним — за п'ять метрів — піднявся пристойних розмірів заєць.

Який мисливець упустив таку здобич?! Миттю Марс приклав рушницю до плеча. Заєць і не пискнув. Але стріляти в такому положенні Марсові не доводилося. Віддача! Приклад посадив мисливця в пристойну купу ще теплого гівна!

Використовуючи підручні засоби, тобто сніг і власні підштаники, доблесний переможець зайців якимось упорядкувався. Потім, не довго думаючи, загорнув здобич у ті ж підштаники і сховав у сумку. Добре, що стояв мороз. Поки Марс дійшов до села, все у сумці підмерзло. «Цікава ситуація, — думав Марс, — і зайчиків повна сумка, і мисливець усрався. Щось треба робити...» І тут якраз біля чайної зустрів старого друга Башкира. Башкир готовий був випити. З нагоди вихідного, доброго зимового дня, вдалого полювання, зустрічі, старої дружби. Хіба мало приводів? Товариші прийняли пристойну дозу. Сумка лежала в коридорі, а тому запах стримував мороз... Додому Марс прибув пізно ввечері, як і має приходити вдалиний мисливець.